

КУМИ ТА КУМКИ

Український народний гумор
Серія видань анекдотів у семи книгах

• Українська веселка •

1. Жіночка і чоловіча левітка
2. Аї пуху ні луски!
3. Незлом по балтеру
4. Чоловіче читиво
5. Здоровенькі будьмо!
6. Куми та кумки
7. Все-всі-вся

Київ | Харків
Видавництво | Видавництво
«Криниця» | «Фоліо»

Кумівство

Один із видів духовної спорідненості, звичай обрання народженій дитині «других батьків» – її опікунів та покровителів. Корені кумівства сягають часів первіснообщинного ладу, коли роль батька не була ще вирішальною і рідний брат матері брав на себе обов'язки захисту і виховання дитини своєї сестри.

Пізніше християнська церква використала цей звичай і виробила обряд хрещення дитини, тобто прилучення її до віри за допомогою кумів, або хрещених батьків. Хрещення відбувалося в церкві, інколи (в разі хвороби дитини) у батьківській хаті. Рідні та обрані батьки називали одне одного кумом, кумою, а по відношенню до дитини (хресника) вживалися церковні терміни – хрещений батько, хрещена мати.

На Україні XIX – початку XX ст. побутували дві форми кумівства – індивідуальна і колективна. Перша, типова для більшої частини України, передбачала одну пару кумів; для другої (побутувала переважно на Правобережжі, особливо на Поділлі,

у Карпатах) було характерно до трьох, п'яти і більше пар. Серед кумів існувала певна ієрархічність — головними вважались перші (старші) куми, а інші — молодшими. Осіб, які брали участь в обряді та обіді на честь хресника, називали прикумами, підкумами. У куми запрошували різних людей — від близьких родичів до осіб побічної кривності, а також сусідів чи приятелів. Залежно від порядку обрання кумів серед них виділялися кликані, одкупні та стрічені. Кликані (прохані) куми обиралися звичайним порядком: батько новонародженого приходив до заздалегідь намічених людей і, віддаючи їм хліб-сіль, просив бути кумом чи кумою. Відмовлятися в народі не було прийнято. Одкупних кумів брали на заміну кликаних у тому випадку, коли дитина тяжко й довго хворіє, аби запобігти таким чином її смерті. Заміна відбувалася за певним обрядом: новому кумові, в обмін на отримувані від нього гроші, через поріг або вікно подавали хворе дитя. Його тут же вбирали у принесену кумом нову білизну. Стрічені куми (стріченні, здибані, куми з дороги) — це перші зустрічні люди, яких запрошували у куми. Як правило, так робили в тих родинах, де часто вмирали діти. Стрічені куми вважались ріднішими за кликаних, одкупних же у народі шанували найбільше.

Народна свідомість менш за все пов'язувала кумівство з церковними догмами. Воно сприймалося як певний прояв колективної сімейної спільності, взаємодопомоги. Між рідними й обраними батьками встановлювалися особливо дружні стосунки. Куми, як правило, вступали в супряжні спілки, приходили на толоки, запрошувалися у свідки (мого-

ричники) при укладанні різних угод. За головування кума чи куми над хрещениками здійснювали обряди вікового (пострижини) та соціального (прилучення до сім'ї, громади, одруження тощо) характеру. Коли в сім'ї не було когось із рідних батьків, хрещені батьки сприяли трудовому вихованню дітей, брали на себе не тільки моральні, а й матеріальні обов'язки. А згодом і хресники повинні були виявляти всілякі знаки поваги та вдячності хрещеним батькам (відвідувати їх на свята, надавати необхідну допомогу тощо).

*Українська минувшина:
ілюстрований етнографічний довідник. —
К.: Либідь, 1993.*

Для охрещення дитини треба двох кумів і їх запрошує батько дитини, прийшовши з хлібом. Відмовитися від кумівства не вільно. Якщо діти в батьків скоро вмирають, то проти цього в куми запрошують перших стрічних з вулиці, але тільки не дітей, — такі куми, вернувшись від Хрещення, вносять дитину не через двері, а подають через вікно. Але перед тим, як несуть дитину до Хреста, на роздоріжжі кидають нечистому жертву — відкупне, промовляючи: «На тобі, чорте, плату!»

На Холмищині ще й досі існує звичай пошанування першого кумівства, — такого кума садовлять на соломі на санях і везуть від його хати до батьків дитини з пошаною. При кінці обряду такий кум повинен викупитися.

*Гларіон, митрополит. Дохристиянські вірування
українського народу: іст. реліг. моногр. —
К.: АТ «Обереги», 1991.*

Анекдоти давні і сучасні

- Куме, а то вам руку на війні відірвало?
— Та ні, куме, то як до військкомату тягнули!

- Куме, не покидай свою жінку з дітям. Подивися, як вона бідна плаче.
— Куме, хіба то плач. Ти би видів, як та плакала, що я з п'ятьма дітьми лишив.

- Куме, оце тільки зараз зрозумів, що є два періоди, коли чоловік жінку не розуміє.
— Які?
— Перший: поки не одружиться, другий — після одруження.

- Куме, маєте розміняти сто доларів?
— Не маю, куме, але дякую за комплімент.

Куми наколядувалися — ледве ноги несуть.

— Куме, давай до мене навідаємося, світло горить, може хто є.

Дійшли до вікон, «домашній» кум хукає на шибку, зазирає.

— Куме, глянь ти, чи то я з жінкою забавляюся, чи мороз такий візерунок намалював...

— Кумо, скільки літрів молока дає ваша корова?

— Дванадцять.

— А скільки здаєте до молочарні?

— Дванадцять. Більше не можу, бо ж дітям хоч кілька літрів мушу залишити.

Кум прийшов до кума в гості. Випивають, закусують у садочку під вишнями.

— Куме, а чому це ваш пес так пильно на мене дивиться?

— Не звертайте уваги. Він на всіх так дивиться, хто з його миски їсть...

— Кумо, а ви добре підготували свою Галю до такого важливого кроку, як одруження?

— А то! Маємо двадцять літрів горілки, три кабанці закололи, сорок курей обпатрали...

Кум заходить до кума, аж той із собакою в шахи грає.

– Куме! Ваш Бровко уміє в шахи грати!?

– Та де, куме, вміє! Програє 3:5!

Випивають два приятелі.

– Куме, випиймо, щоб мій син здав на п'ять.

Випили. Знову:

– Куме, випиймо, щоб мій син здав на п'ять.

Випили. Заходить син.

– Ну що? П'ять?

– Ні, чотири вісімдесят. Одна пляшка була надшерблена...

– Куме, що для вас зробити, щоб ви мене запам'ятали на все життя?

– Позичте мені тисячу гривень...

– Ой, куме, таке у мене відчуття, що мене хтось переслідує...

– Ї давно?

– Як з в'язниці втік...

Сіли куми випивати. «Домашній» кум наливає собі з однієї пляшки, а кумові з другої.

— А що це ви, куме, мені з іншої пляшки наливаєте?

— Та я, куме, з карбідом не люблю!

Кум до куми:

— Кумо, чи ще ходите до лісу, як колись?

— Хіба що, куме, по гриби.

к.

Кума Івана призначили директором школи.

Кум Петро:

— Ну, куме, і як робота?

— Робота могла би бути і нічого, якби не ті капосні діти!